

РЕЦЕНЗИЯ

**от полковник доцент доктор Георги Петров ГЕОРГИЕВ,
доцент в катедра “Мениджмънт на извънредните ситуации” при факултет
“Командно-щабен” на Военна академия “Г. С. Раковски”,**

на дисертационния труд на Даниела Величкова Дуганова

**на тема: „УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ
МИНИСТЕРСТВОТО НА ОТБРАНАТА, ДЪРЖАВНАТА И МЕСТНАТА
ВЛАСТ ПРИ БЕДСТВИЯ, АВАРИИ И КАТАСТРОФИ”**

**представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в
област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана“, професионално
направление: 9.1. „Национална сигурност“, по докторска програма
“Защита на населението и инфраструктурата на държавата при кризисни
ситуации”**

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем.

Днес, светът е свидетел на тревожното нарастване на честотата и тежестта на бедствията. В световен мащаб все по отчетливо се поставя въпроса за настъпващите на нашата планета климатични промени и произтичащите от тях заплахи.

Нарастващата честота и тежестта на бедствията дава тласък в редица страни за изготвянето на различни политики, търсене на правни механизми, въвеждане на технически стандарти, увеличаване финансовите средства за превантивна дейност и институционални мерки, целящи намаляването на разрушителните последици върху живота, здравето и поминъка на населението. Системите за управление на бедствия са функция на държавното устройство и на конституционния ред, които са уникални за всяка страна.

В Република България често възникват бедствия, предизвикани от природни явления или човешка дейност, чиито социални и икономически последици могат да оказват значителен неблагоприятен ефект на нейното развитие и икономически растеж, поради което намаляването на риска от бедствия е от изключително значение за устойчивото развитие на страната.

Бедствията през последните години, показаха, че взаимодействието между централните и териториалните органи на изпълнителната власт, не е на нужното ниво.

Формирането на държавна политика за защита на населението и националното стопанство и уреждането на обществените отношения, свързани с осигуряването на защитата на живота, здравето и имуществото на населението, околната среда, културните и материалните ценности при бедствия и аварии е приоритет произтичащ от задължението на държавата да гарантира сигурността на гражданите.

Способностите на страната за овладяване на кризи и ликвидиране на последствията от бедствия не могат да се създадат и развиват само в рамките на една институция, а винаги са функция на съвместни, координирани действия между всички централни и териториални органи на изпълнителната власт,

които носят отговорност за това.

Теорията и практиката на управлението при бедствия представляват сериозен научен и практически интерес. Въпреки множеството изследвания и публикации по тази тематика, все още липсват достатъчно задълбочени анализи за взаимодействието между институциите в Република България при бедствия, аварии и катастрофи. Трябва да се отбележи, че това не е проблем само за нашата страна, а като цяло е предизвикателство пред всяка държава. Моделите, прилагани от всяка една държава, са разработени с отчитане на нейната специфика, което прави заимстването им в чист вид невъзможно.

Защитата на населението и критичната инфраструктура, като дейност с политически, дипломатически, военни, обществени и институционални аспекти и отговорности, трябва да се реализира под егидата на единна национална политика, обединяваща усилията на различни субекти.

Актуалността на темата се обуславя и от това, че досега прилаганата схема за взаимодействие и координация при бедствия в Република България показва недостатъчна ефективност, което от своя страна предполага търсене на нови форми на хармонизиране на усилията. Недостатъчната ефективност на взаимодействието и координацията при бедствия, би могло да доведе до трудно предсказуеми загуби на национални ресурси, за невъзможност от определяне на необходимите сили и средства за тяхната защита, загуба на международен авторитет и рискове за националната сигурност. По тази причина се налага да бъдат изследвани способностите за взаимодействие, като дейност, изискваща по-дълбоко ангажиране с общите цели и преследване на общи резултати при превенцията, защитата и ликвидирането на последствията от бедствия, аварии и катастрофи.

Ето защо всяко изследване, което е насочено за решаване на проблемите и за усъвършенстване на взаимодействието между Министерството на отбраната, държавната и местната власт при бедствия, аварии и катастрофи, има важно актуално и познавателно значение. В този смисъл представения дисертационен труд, е посветен на актуален проблем, който има важно

обществено значение и практико-приложен аспект.

По представления от автора дисертационен труд не съм запознат да има подобни разработки. Темата на дисертационен труд съответства на основното съдържание на разработката и считам, че авторът с помощта на факти, анализи и изводи развива актуална тема, която се явява оригинална разработка, синтезираща знание за взаимодействието между Министерството на отбраната, държавната и местната власт при бедствия, аварии и катастрофи.

Разкрити са основните фактори обуславящи съществуването и функционирането на взаимодействието между държавната и местната власт при бедствия, аварии и катастрофи в Република България. Достатъчно точно се обосновава необходимостта от усъвършенстване на взаимодействието между институциите в Република България и са разкрити направленията за усъвършенстването му.

Дисертационния труд съдържа ново знание. Положителните страни в него са свързани с представените факти, извършените анализи, критичните изводи и направените препоръки.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд.

Дисертационният труд изследва взаимодействието между Министерството на отбраната, държавната и местната власт при бедствия, аварии и катастрофи и възможностите за усъвършенстване на взаимодействието за защита на населението и критичната инфраструктура.

Прецизно определените от автора предмет и работна хипотеза на изследването и успешно решените научно изследователски задачи довеждат до определяне на направленията за усъвършенстване на взаимодействието между държавната и местната власт при бедствия, аварии и катастрофи и постигането на поставената цел в дисертационния труд.

Дисертационния труд съответства на изискванията на чл. 6 ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и чл. 27 от Правилник за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Разработен е в заглавна страница, съдържание, увод, изложение - три

глави и заключение, с общ обем 141 страници, списък на използваната литература - 7 страници и списък на приложенията – 2 страници. За обобщаване на информацията и онагледяване на дисертационния труд, авторът използва 28 фигури, 22 таблици и приложения 17.

В увода Даниела Дуганова коректно посочва общата концепция на изследването - проблема, актуалността на темата, обекта, предмета, целта и основните задачи на изследването. Разкрити са работната хипотеза, методите на изследването и поставените ограничаващи условия.

В първа глава на дисертационния труд авторът прави анализ и оценка на заплахите за населението и инфраструктурата в Република България. Представен е критичен анализ на нормативната уредба, регламентираща защитата на населението при БАК. В главата са разгледани бедствията и тези от техногенен характер.

Втора глава е посветена на текущото състояние на взаимодействие между Министерство на отбраната, държавната и местна власт при бедствия, аварии и катастрофи. След извършено проучване и проведен анализ авторът разглежда текущото състояние на взаимодействие между институциите при бедствия, аварии и катастрофи в Република България, като разглежда участието на областната и общинската администрация при ликвидиране на последствията при БАК и основните мероприятия по защита на населението. Анализирани са редът, задачите и взаимодействието между органите на изпълнителната власт при бедствия, аварии и катастрофи. На тази основа, авторът прави оценка на ефективността на взаимодействието между МО, държавната и местна власт при БАК и доказва, че взаимодействието е необходимо да се повиши с цел да способстват за съкращаване на времето за отговор на опасността и да подпомагат процеса на вземане на решение, за предприемане на необходимите защитни мерки и изпълнение на задачите. Въз основа на критичния анализ и оценка на резултатите от изследването докторантът формулира изводи, от които ясно да се виждат основните недостатъци, които ограничават

взаимодействие между институциите при бедствия, аварии и катастрофи в Република България.

В трета глава авторът изследва и предлага направления за усъвършенстване на взаимодействието между МО, държавната и местна власт при бедствия, аварии и катастрофи, като търси практическото решаване на проблема.

Докторанта предлага следните направления за усъвършенстване на взаимодействието:

- минимизиране времето за реакция на силите и начало на неотложни аварийно-възстановителни работи;

- оптимизиране на разпределението на наличните сили и средства за НАВР по участъци и обекти в зоната на бедствието и по задачи за изпълнение на база специализацията на формиранията;

- усъвършенстване подготовката на органите за управление и подчинените им структури от Единната спасителна система;

- повишаване на информираността на органите за управление на силите на ЕСС.

Авторът, на базата на проведената анкета извършва оценка на ефективността на взаимодействието между МО, държавната и местна власт при бедствия, аварии и катастрофи, след реализиране на предложените направления.

Докторантът представя общ модел и алгоритъм за определяне на разрушенията при БАК, обема на НАВР, потребността и разпределението на силите от ЕСС за изпълнението им.

Като цяло определям получените резултати от Даниела Дуганова за обосновани и значими от практическа гледна точка. Повечето изводи и препоръки са потвърждение на работната хипотеза, че има необходимост от усъвършенстване на взаимодействието между институциите в Република България за осигуряване на изпълнението на основните приоритети на защитата на населението и инфраструктурата.

В дисертационния труд има научно изследване, а получените резултати от него в голяма степен са приложими.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала.

На базата на извършените анализи и изследвания в дисертационния труд, Даниела Величкова Дуганова претендира за шест научно-приложни резултата с оригинален принос:

1. Дефинирано е понятието „взаимодействие при БАК“.
2. Създаден е модел на системата за взаимодействие при провеждане на НАВР.
3. Създаден е модел на подсистема за възможни въздействия при БАК по инфраструктурни обекти и населението.
4. Изведени са направления за усъвършенстване на взаимодействието между МО, държавната и местната администрация.
5. Измерена и оценена е настоящата ефективност на взаимодействието между МО, държавната и местна власт при БАК, както и ефективността при реализиране на предложените направления за усъвършенстване.
6. Разработени са общ и частни алгоритми за определяне на обема на разрушенията по обекти от инфраструктурата, обема на НАВР и разпределяне на силите от ЕСС за изпълнението им.

По своята същност, получените резултати следва да бъдат характеризирани като обогатяване на съществуващите знания и могат да намерят приложение в практиката за подобряване на взаимодействието между МО, държавната и местна власт при БАК в Република България. Всички те са лично дело на автора и са доведени до широката научна общественост, чрез публикуваните доклади от научни форуми.

Приемам претенциите на автора за научно-приложните резултати така както са дефинирани.

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд.

Ефектът от получените научно-приложни резултати в дисертационния труд на Даниела Величкова Дуганова е както за теорията, така и за практиката.

Теоретичните могат да бъдат отнесени към обогатяване на съществуващи знания за детайлизация на понятия, систематизиране на съществуващо научно познание и класификации.

Практически характер имат резултатите от проведеното изследване (анкета) сред специалисти и ръководители в сферата на защитата на населението при БАК от Министерството на отбраната, Военна академия „Г. С. Раковски, ГД „ПБЗН“ – МВР и различни общини и области в Република България по метода на експертните оценки, както и създадената анкета за определяне стойностите на тегловите коефициенти на критериите за оценка на взаимодействието между Министерство на отбраната, държавната и местна власт при бедствия, аварии и катастрофи, определяне моментното му състояние и състоянието след реализиране на предложените направления за усъвършенстване.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството.

Докторантът е представил три национални публикации, които са свързани с дисертационния труд. И трите публикации са разработени лично от докторанта. Нямам информация за тяхното цитиране от други автори. Приемам и трите публикации, тъй като те са част от получените в дисертационния труд резултати и са публикувани в Годишниците с доклади на факултет „Командно-щабен“ на ВА „Г. С. Раковски“.

6. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта.

Списъкът на използваните литературни източници включва 74 източника, от които 55 броя на кирилица 16 броя на латиница и 3 интернет адреса. Използваната литература е тематично максимално близка до дисертационния труд и дава пълна и точна картина за състоянието на проблема. Представените факти, постановки и изводи са достоверни.

Определено считам, че авторът има необходимите познания за състоянието на проблема и е показал способност и умения да оценява творчески голямо

количество литературни източници.

7. Оценка за автореферата.

Авторефератът е разработен според изискванията на Правилника на за развитие на академичния състав във Военна академия „Г. С. Раковски“ – Приложение 17 - заглавна част, същинска реферативна част и справочна част.

Авторефератът следва структурата на дисертацията и логиката на изложеното в нея съдържание. В автореферата правилно са отразени основните положения и научните-приложните резултати на дисертационния труд.

8. Критични бележки.

Наред с посочените добри страни на разработения труд, считам, че прекалено обстоятелствено са представени общоизвестните факти за бедствията, аварията и катастрофите в Република България. Не са разкрити в пълна степен задачите и взаимодействието между органите на изпълнителната власт и Министерството на отбраната при различните видове бедствия, които са предпоставка за усъвършенстване на взаимодействието между тях, при положение, че последващата оценка на отделните направления за усъвършенстване на взаимодействието, акцентира върху слабостите и трудностите за тяхното осъществяване. Оценявайки дисертационния труд, стигам до извода, че авторът Даниела Величкова Дуганова е отделила значително място в него за теоретични изследвания на различни методи и концепции и по-малко за критичен анализ на състоянието на проблема и практическото му решаване.

По отношение на съдържанието смятам, че авторът би могъл да обърне по-голямо внимание на планирането и координирането на дейностите между министерствата, ведомствата, местна власт и МО при БАК в Република България за подобряване на взаимодействието за защита на населението и инфраструктура.

Към предложения за рецензиране и за защита дисертационен труд, могат да бъдат предявени множество както общи, така и конкретни критични бележки, особено в стила на изложението, но воден от принципа, че е право на

автора сам да избира изразните си средства, няма да акцентирам върху отделните елементи. Убеден съм, че в бъдеще, с натрупването на изследователски опит, докторанта ще усъвършенства уменията си да оформя научните си разработки.

В дисертационния труд има допуснати и известни слабости, най-вече редакционни и от технически характер.

Имам следните въпроси към докторанта:

1. Какво представляват обектите от специалната инфраструктура?
2. Какво разбирате под понятието ефективност (общо)?

Посочените критични бележки не намаляват достойнствата на разработения дисертационния труд и стойността на получените научно-приложни резултати, а бележките имат препоръчителен характер. Те само могат да бъдат полезни при по-нататъшната научна дейност на Даниела Величкова Дуганова.

9. Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение.

Познавам Даниела Величкова Дуганова от 2014 г. след приемането и за обучение като студент редовна форма на обучение за придобиване на образователната степен „Магистър“ по специалност „Защита на населението и критичната инфраструктура“ във ВА „Г. С. Раковски“. По времето на обучението си и като студент и като докторант същата проявяваше активност и любознателност в учебния процес.

10. Заключение.

Считам, че докторанта Даниела Величкова Дуганова е придобила необходимите знания и опит самостоятелно да формулира, изследва, оценява и анализира научни и научно-приложни проблеми и да предлага обосновани решения. На основание изискванията на чл. 6 ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и чл. 27 от Правилник за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България, представеният ми за рецензия дисертационен труд с автор Даниела Величкова

Дуганова, представлява задълбочено и самостоятелно научно изследване с научно-приложни резултати и отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен “доктор” в област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана“, професионално направление: 9.1. „Национална сигурност“, по докторска програма “Защита на населението и инфраструктурата на държавата при кризисни ситуации”.

11. Оценка на дисертационния труд.

Като имам предвид качествата на дисертационния труд, постигнатите научно-приложни резултати, посоченото в рецензията и съгласно чл. 10, ал. 1 от ЗРАСРБ, давам напълно убеден, положителна оценка на дисертационния труд на тема „Усъвършенстване на взаимодействието между Министерството на отбраната, държавната и местната власт при бедствия, аварии и катастрофи” и предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор” в област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана“, професионално направление: 9.1. „Национална сигурност“, по докторска програма “Защита на населението и инфраструктурата на държавата при кризисни ситуации” на Даниела Величкова Дуганова.

....08.2019 г.

гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ:

полк. доц. д-р

Георги Георгиев